

Ronald Swartz: Inspiráló beszélgetések Joseph Agassival

október 7, 2014

Oktatási kérdésekről írott esszéim sok tekintetben abból a próbálkozásból születtek, melyek során megkíséreltem megérteni a – kimondva vagy kimondatlanul – Agassi és Popper munkáiban fellelhető problémákat és kérdéseket. Ez főként 1964 őszén történt: 19 évesen csalódot másodéves egyetemi hallgató koromban, amikor az Illinois-i Egyetemen szerencsém volt Agassival találkozni, aki akkor filozófiaprofesszor volt ott. Első beszélgetéseink főként az én tanulmányaim ügye körül forogtak. Mint kiderült, én is egy voltam azok közül az egyetemen unatkozó diákok közül, akik elképedve álltak a jelenség előtt. Az volt az érzésem, hogy valami nagyon nincs rendben az oktatással kapcsolatban, hiszen úgy éreztem, túl sok mindent kellett a fejembe tömni, és a rengeteg információ, amit meg kellett „tanulnom” (vagy jobban szólva bemagolnom) kicsit sem keltette fel az érdeklődésemet. Egyszerűen nem értettem, miért kell annyi minden, számomra teljesen haszontalannak tűnő dolgot a fejembe vésni. Ugyanakkor tisztában voltam azzal, hogy mindezt meg kell tenni, ha el akarom végezni az egyetemet és később „karriert akarok csinálni”. Hasonlóan sok társamhoz, tudtam, hogy amit teszek, az nem jó.

Amikor a tanárainknak arról panaszkodtam, hogy túl kevés idő alatt túl sok dolgot kell megtanulnom, a válasz rendszerint az volt, hogy a hiba az én készülékemben van.

Sokszor lelustáztak, és közölték, meg kell tanulnom fegyelmezni magam, hogy többet hozzak ki magamból. Emlékszem, az egyik tanár megkérdezte, hogy mennyi időt töltök egy héten TV nézéssel. Hány órát töltök sörivással? Mindegy volt, mit

feleltem, a tanár rávágta, hogy túl sok időmet vesztegetem el. A segítő szándékú professzorok azt javasolták, változtassak tanulási szokásaimon. Vagyis azt javasolták, töltsék több időt magolással, és kevesebbet olyan tevékenységekkel, melyek az ő szemükben értéktelenek voltak.

Mindent összevetve, az a fajta diák voltam, akit arra kellett megtanítani, hogyan kerülje el a csapdát, amit oktatásnak hívtak. Agassival kapcsolatban merőben szokatlan volt, hogy hajlandó volt az aggodalmaimról beszélni velem, és komolyan vette a panaszaimat. Agassi, amennyire tőle telt, megpróbált segítségemre lenni abban, hogy megtanuljam semlegesíteni és csökkenteni az oktatási rendszer okozta nyomást, és megfelelési kényszeremet, amely hajtott, hogy a nálam sokkal bölcsebbnek tartott emberek: a tanáraim és szüleim szemében sikeres legyek. Homályosan emlékszem, hogy Agassi kifejtette, a túlzott nyomás, amit magamon érzek nem csupán a tanáraimtól, szüleimtől és barátaimtól származik, hanem sok szempontból saját magamtól. Agassi segített észrevennem, hogy talán, de csak talán, a siker nem is olyan fontos dolog. Hogy mi volt fontos, azt Agassi nem árulta el, hiszen tisztán a tudomásomra hozta, az az én dolgom, vagy még inkább az én döntésem kitalálni. Agassi nem azt akarta nekem megmondani, hogy mit kezdjek az életemmel, hiszen ő úgy vélte ezt mindenkinek saját magának kell kitalálnia. Emlékeim szerint, korai beszélgetéseink a társadalmi siker kérdései körül forogtak. Agassi segített meglátnom, hogy ha nem vagyok sikeres az iskolában, az még nem a világ vége. Agassi segített meglátnom, hogy a kudarc nem is olyan nagy dolog.

Ahogy ma visszanezdek az Agassival folytatott beszélgetéseimre, látom, segített nekem abban is, hogy választási lehetőségeket lássak ott, ahol eddig nem láttam. A választás két lehetősége a siker vagy a kudarc volt. Ám Agassi nem azt mondta, hogy próbáljam ki, milyen elbukni, hanem azt tette világossá előttem (legalábbis ahogy ma ezt látni vélem), hogy sikeresnek lenni nem az egyetlen, ami számít az életben. Agassi segített

felfedeznem azt is, hogy a nyomás amit saját magamra gyakoroltam jelentősen csökkenthető, ha nem azt tekintem sikernek, amit mások nekem előírnak. Amit Agassi a fiatal Swartznak közvetíteni próbált, a következőképpen foglalható össze: amennyire csak lehet, próbálj valami olyasmit csinálni, ami számodra érdekes és értékes. Mindezt az érdekeset és értékeset, és azt, hogy ezt miként űzhetném mint Illionis-i egyetemista, nem volt könnyű megtalálni, de eltökélt szándékom volt a stresszt csökkenteni, melyet eminenciára való törekvéseim jegyében én okoztam saját magamnak. Azt is meg kell említenem, Agassi volt, aki javasolta, olvassam el a Nyitott társadalom és annak ellenségei (The Open Society and Its Enemies) c. könyvet.

Nagyon nehéz felidézni, hogy miként jutottam el oda, hogy Popper Nyitott társadalmát el is olvassam. Azonban arra határozottan emlékszem, hogy a beszélgetéseink olyan érdekesek voltak, hogy elhatároztam, tanulmányaimmal kapcsolatban is fogok vele diskurálni. Visszatekintve Joseph-fel (ahogy Agassit hívom, ha beszélek vele, vagy írok neki) való első találkozásaimra, úgy látom, ezekben a találkozásokban az igazán érdekfeszítő az volt, hogy volt bennük egyfajta kölcsönösség: adni és kapni.

Bár Agassi nem sokban értett egyet azzal, amit én az életről és az iskolázásról kifejtettem, mégis úgy tűnt, meghallotta és megértette, amit mondani akartam. Legalábbis Agassi megjegyzései ezt sugallták. Agassi kitűnő hallgatósága és kritikusa volt azoknak a nézeteknek, amelyek mellett én érveltem. Agassi azt sugallta, hogy talán, de csak talán, át kéne gondolnom, amit addig biztosnak tartottam.

Hadd hozzak korai beszélgetéseinkből néhány olyan példát, melyet modell értékűnek érzek ma is:

Swartz: Valójában nem szeretek olvasni és írni. Csak akkor olvasok, ha muszáj.

Agassi: Lehet, hogy azt tanították neked, hogy gyűlöld az írást és az olvasást, mert ezt nyomás alatt kellett csinálnod? Van valami, amit szívesen csinálsz?

Swartz: Szívesen megyek moziba.

Agassi: Mit gondolsz, milyen érzéseid lennének a moziba járással kapcsolatban, ha arra kényszerítenének, hogy minden nap moziba járd?

Második beszélgetés

Swartz: A személyes szabadság nagyszerű dolog, de a legtöbb dologba semmi beleszólásunk nincs.

Agassi: Egyetértek, hogy az életünk nagy része nincs az ellenőrzésünk alatt. De még ha 99%-a annak, amit tehetünk kívülről meghatározott is, van annak jelentősége, hogy mit csinálunk a maradék 1%-al. Igazság szerint, én a szerint ítélek meg egy embert, hogy hogyan használja azt az 1%-ot.

Nem biztos, hogy a négy évtizeddel ezelőtti beszélgetések valóban így zajlottak le. Abban viszont biztos vagyok, Agassi inspirált arra, hogy átgondoljam a nézeteimet. Agassi képes volt arra, hogy megingassa megrögzött véleményemet az írással és olvasással kapcsolatban, vagy azzal kapcsolatos nézeteimet, mennyire lehetek a saját életem ura. És bár a beszélgetéseinkből világosan kiderült, hogy nem vagyok teljesen szabad, de elkezdtem gondolkodni azon, hogyan használjam azt a kis szabadságot, amivel rendelkezem. Mind a mai napig, most is, ahogy írom ezeket a sorokat, azon töprengök, vajon jól használom-e azt a kis szabadságot, amivel rendelkezem.

Fordította: Fóti Péter

Forrás:

Ajánlott olvasmányok:

- Karl Popper: Tévedhetetlenség és embertelenség
- John Holt: Szabadság és azon túl
- Frank Smith: A tanulás és felejtés könyve - Tartalomjegyzék
- J. T. Gatto: Egy tanulságos történet